

Ірина Мандрик

Туристично-країнознавчі аспекти розвитку туризму в Ізраїлі

Розглянуто особливості розвитку туризму в Ізраїлі з позицій туристичного країнознавства. Показано місце й роль туризму в економіці Ізраїлю. Проаналізовано динаміку та структуру туристичних потоків. Указано країни, які є найбільшими постачальниками туристів до Ізраїлю. Охарактеризовано основні види туризму та найважливіші туристичні центри країни. Визначено основні проблеми й перспективні напрями розвитку туризму в Ізраїлі. Указано основні напрями діяльності Міністерства туризму Ізраїлю. Названо головні національні та регіональні програми з популяризації туризму в країні.

Ключові слова: туризм, туристичне країнознавство, туристичний потік, види туризму, туристичний центр, Ізраїль.

Постановка наукової проблеми та її значення. Туризм в Ізраїлі є однією з важливих галузей економіки країни. Розбудова рекреаційно-туристичної галузі та посилення її впливу на економічний розвиток стали пріоритетними напрямками розвитку господарства країни. Величезна кількість археологічних і культурних пам'яток, пляжні зони трьох морів, лікувальні курорти, теплий клімат, а також добре розвинена туристична інфраструктура й політика держави сприяють розвитку як міжнародного, так і внутрішнього туризму. Тому туристично-країнознавче дослідження сучасних особливостей розвитку туризму в Ізраїлі досить актуальне ще й з огляду на збільшення туристичного потоку з України.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідженням туристичної сфери Ізраїлю займаються як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Коротка туристично-країнознавча характеристика Ізраїлю представлена в підручниках та навчальних посібниках із міжнародного туризму й туристичного країнознавства А. Александрової [1], В. Воскресенського, А. Глушка та А. Сазикіна [3], А. Косолапова [7], О. Любіцевої, М. Мальської, Є. Окладнікової, А. Парфіненка й ін. Окремі аспекти розвитку туризму в Ізраїлі висвітлено в наукових публікаціях вітчизняних науковців. Зокрема, В. Патійчук та А. Адожина розглядають особливості сучасного розвитку паломницького туризму в Ізраїлі [11]. У статті І. Мандрик і Л. Поліщук розкрито сучасні особливості розвитку іноземного туризму в Ізраїлі [10]. Українські науковці В. Кіптенко та К. Кузьменко досліджують туристичну політику й аналізують програми розвитку туризму в Ізраїлі [6].

Туризм в Ізраїлі розглянуто в численних науково-популярних виданнях, зокрема путівниках Н. Землянської [5], О. Коротаєвої, Г. Мортон, Ізраїля Шаміра [14], які орієнтовані переважно на потенційних туристів. Велика кількість науково-популярних статей міститься в періодичних виданнях, зокрема в таких, як «Міжнародний туризм», «Мир туризму», «Український туризм», «Українська туристична газета» та ін. У них у публіцистичному стилі описано мандрівки до Ізраїлю й найпривабливіші для українців туристичні центри. Інформація про тури, готелі, найцікавіші туристичні місця в Ізраїлі міститься на сайті Міністерства туризму Ізраїлю [13]. Проте комплексних туристично-країнознавчих досліджень цієї держави в сучасній вітчизняній науковій літературі не представлено, що й зумовило вибір теми цієї наукової статті.

Мета статті – туристично-країнознавчий аналіз сучасних особливостей, проблем і перспектив розвитку туризму в Ізраїлі. Згідно з поставленою метою виконувалися такі **завдання**: показати місце й роль туризму в економіці Ізраїлю; проаналізувати динаміку та структуру туристичних потоків; охарактеризувати основні види туризму й найважливіші туристичні центри країни; визначити основні проблеми та перспективні напрями розвитку туризму в Ізраїлі.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Ізраїль – країна з унікальними культурними цінностями й прекрасною природою, однак розвиток туризму стримується релігійно-політичним протистоянням арабів і євреїв, що неодноразово виливалось у війни й теракти. У відносно спокійні періоди туризм інтенсивно розвивається. У роки загострення суперечностей відбувається спад туристських прибуттів.

За даними Міністерства туризму Ізраїлю, останнє десятиріччя характеризується коливаннями у сфері в'їзного туризму у зв'язку зі змінами у сфері безпеки та економічної ситуації в Ізраїлі та у всьому світі. У 2000–2003 рр. простежено тенденцію до зменшення притоку іноземних туристів, що пов'язано із загостренням політичної ситуації в регіоні. У наступні роки показники в'їзного туризму стали покращуватися, досягнувши пікових значень у 2008 р. Світова економічна криза та операція «Литий свинець» негативно вплинули на розвиток іноземного туризму у 2009 р. (2,7 млн осіб) [13]. У наступні 2010–2013 рр. простежуємо поступове зростання в'їзного потоку й збільшення прибутків від туризму.

У 2013 р. туристична галузь Ізраїлю побила новий рекорд. Країну відвідали 3,5 млн туристів (у 1950 р. – 33 тис.). Прибутки від туризму склали 40 млрд шекелів (11,5 млрд дол.), у галузі зайнято 195 тис. осіб – 6 % від кількості зайнятих в ізраїльській економіці [10]. У 2014 р. в Ізраїль приїхало 3,3 млн туристів, тобто майже стільки ж, скільки в рекордний 2013 р., незважаючи на військову операцію «Нездоланна скеля». Індустрія туризму принесла ізраїльській економіці близько 8,7 млрд євро. У цій галузі зайнято до 200 тис. осіб (6 % ізраїльських працівників) [13]. Основна частина туристів приїхала в Ізраїль зі США – 626 тис. (19 % від загальної кількості), Росії – 567 тис. (17 %), Франції – 301 тис., Німеччини – 196 тис. і Великобританії – 179 тис., Італії (114 тис.), України (110 тис.), Польщі (63 тис.), Канади (62 тис.) і Нідерландів – 51 тис. осіб (рис. 1). У 2015 р., за даними Міністерства туризму Ізраїлю, країну відвідали 3,1 млн туристів. Це лише на 4 % менше, порівняно з 2014 р., незважаючи на геополітичну ситуацію й відновлення національної економіки після військової операції «Нездоланна скеля» в секторі Газа.

У 2015 р. географічна структура туристичних потоків до Ізраїлю майже не змінилася. Найбільша кількість туристів приїхала в Ізраїль зі США – 637 тис. осіб, що на 2 % більше, ніж у 2014 р. Із Росії Ізраїль прийняв 415 тис. туристів, що на 25 % більше, порівняно з попереднім роком. Серед інших країн, звідки прибуло найбільше туристів, – Франція, Німеччина, Великобританія, Україна й Італія [13].

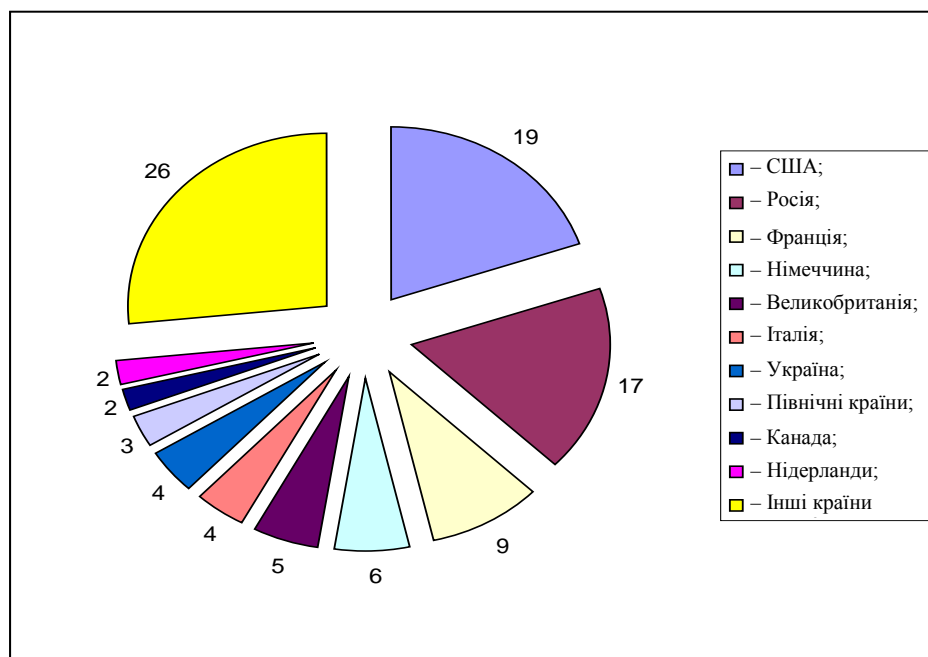

Рис. 1. Структура в'їзного потоку туристів в Ізраїль у 2014 р.

У 2015 р. 138 тис. українців відвідали Ізраїль, що на 4 % більше, ніж у 2014 р. При цьому в Україну з Ізраїлю за рік приїхала приблизно така сама кількість туристів. Україна залишається на шостому місці серед країн за кількістю туристів, котрі приїхали в Ізраїль [12].

Більшість іноземних туристів – християни (56 %) та євреї (іудеї) – 24 %. Решта належать до інших течій або не дотримуються жодної з релігій. 58 % приїхали в Ізраїль уперше, 42 % раніше вже побували в цій країні. Туристи відвідали Ізраїль, насамперед, для того, щоби відвідати Єрусалим. У

2014 р. місто відвідали 82 % іноземних туристів. Тель-Авів – Яффа займає друге місце (67 % усіх туристів). На третьому місці – район Мертвого моря – 54 %. Тверія з озером Кінерет займає четверте місце – 44 % туристів, далі Галілея – 34 %. До найбільш відвідуваних місць належать Стіна плачу (74 %), єврейський квартал старого міста Єрусалима (68 %) і Храм Гроба Господнього (59 %). Сюди потрібно також віднести «Віа долороза» (53 %) та Єлеонську гору (52 %) [10]. Самі ж ізраїльтяни їздять за межі країни в пошуках дешевої відпочинку. Найпопулярнішими напрямками є Таїланд, Індія й Туреччина, 17 % ізраїльських туристів відвідують Європу. У 2014 р. 65 % жителів Ізраїлю хоча б один раз відпочивали за кордоном. Частина з них відпочивали і всередині країни, так що в цілому 77 % ізраїльтян провели хоча б частину річної відпустки вдома. Такими є дані опитування, проведеного спільно ізраїльськими туристичними агентствами й Асоціацією туризму [8].

Після спаду туристичного потоку через військову операцію у 2014 р. Міністерство туризму Ізраїлю звернуло увагу й на внутрішній туризм. Причому не лише на збільшення готельних місць, але й проведення одноденних екскурсій. У цьому питанні проведено додаткове регламентування, туристичні фірми, орієнтовані на внутрішній туризм, пройшли сертифікацію. Ті ізраїльтяни, які все ж обирають відпочинок усередині країни, віддають перевагу Ейлату. Існують щоденні рейси з Тель-Авіва до Ейлатського аеропорту. Сам політ займає близько 40 хвилин, замість шести годин дороги автобусом, дуже часто проходять акції та знижки на Ейлатські готелі. Тому це стає популярним напрямком відпочинку, особливо на вихідні в кінці тижня. Останнім часом популяризувалися поїздки на північ країни – на Кінерет і Галілею. Багато туристів орендують невеликі літні будиночки – Циммер. Вони обладнані джакузі й басейном і мають гарний вид на Кінерет або розміщені в гущавині лісу. Вартість такого Циммера коливається від 400 до 1000 шекелів за добу [8].

Туристична індустрія Ізраїлю відзначається розвинутою інфраструктурою, високим рівнем обслуговування, ретельно продуманою культурною програмою та індивідуальним підходом до кожного. Сьогодні Ізраїль пропонує туристам з усього світу і сонячні пляжі, і мальовничі коралові рифи, і можливість побачити культурні, історичні та релігійні пам'ятки. Тому в країні розвинені різні види туризму, найпопулярнішими з яких є релігійний, курортно-пляжний, медичний, лікувально-оздоровчий, культурно-пізнавальний, спортивний, агротуризм, бізнес-туризм.

Релігійний туризм Ізраїлю – один із найпопулярніших видів серед туристів, насамперед із країн Східної Європи та Африки. Ізраїль особливо цікавий для туристів паломницькими місцями. Найбільшу їх кількість сконцентровано в самому місті Єрусалим – світовому центрі трьох релігій: християнства, ісламу та іудаїзму. Подорожуючи Єрусалимом, паломники відвідують місця, пов'язані з останніми днями земного життя Ісуса Христа [4]. Вони бувають у Гефсиманському саду, де після зрадницького поцілунку Іуди був схоплений Ісус, приходять на гору Сіон, де Господь здійснив з учнями останню трапезу та встановив таїнство Євхаристії. Проте найголовнішим паломницьким маршрутом міста є «Віа Долороза» – Скорботний шлях, яким Спаситель під важкістю хреста піднімався на Голгофу. Найбільша святиня всього християнського світу – храм Гробу Господнього (Голгофа, Камінь помазання, Кувуклія та інші святині храму). У місті також наявні Маслична гора, церква Вознесіння з її каплицею; Гефсиманський сад (храм Страстей Господніх – «Церква Усіх Націй»), гробниця Божої Матері; гора Сіон й інші святині [11].

На території Ізраїлю спостерігаємо значну концентрацію християнських паломницьких об'єктів. Зокрема, найбільшими паломницькими центрами на території країни є Вифлеєм, Поле Пастушків, Назарет, Табха, Хеврон, Капернаум, Тель-Авів (Яффо), Кесарія, Хайфа, Ейн Карем, гора Фавор, гора Спокус, річка Йордан та багато інших християнських святинь.

Медичний туризм в Ізраїлі можна назвати найбільш зручним і практичним видом туризму, адже він поєднує в собі як лікування, так і відпочинок. Ізраїль уже багато років вважається світовим лідером охорони здоров'я й медичного туризму. За високої якості медичних послуг медицина Ізраїлю має нижчу вартість. Лікування в Ізраїлі десь на 60–70 % дешевше, ніж, наприклад, у США або у Великобританії. Багато хто їде в Ізраїль для того, щоб пройти конкретне лікування, хтось для того, щоб зробити діагностику й повне обстеження, хтось із туристів проходить оздоровчий курс. Найчастіше в клініки звертаються з такими захворюваннями, онкологія, кардіологія, нейрохірургія, пластична хірургія, репродуктивна медицина. Найбільше пацієнтів можуть прийняти такі ізраїльські клініки, як Шиба (1700 місць), Ассута (1500), Ілїхов і Хадасса (1300). Найбільше хірургічних операцій за рік проводять в Ассуті (98 000), Бейлінсоні (36 600), Шибі, Ілїхові (31 000) [9].

У медичному туризмі найпопулярнішим напрямом уважається лікувально-оздоровчий, пов'язаний із перебуванням пацієнта на різних курортах Ізраїлю, що організовані при провідних медичних центрах. Більшість курортно-оздоровчих центрів зосереджено навколо озера Кінерет і Мертвого моря, проте подібні центри є й в інших районах Ізраїлю.

Мертве море – одна із найзнаменитіших та унікальних здравниць світу. Тут можна знайти дивовижне поєднання природних ресурсів із кліматичними умовами: найсолоніше у світі озеро, багате мінералами, термомінеральні води, лікувальні чорні грязі, знижений рівень ультрафіолетового проміння, сухе, багате мінералами повітря з приємною температурою, відносно високою концентрацією кисню та практично з повною відсутністю алергенів й інших шкідливих домішок [1]. Під наглядом висококваліфікованих лікарів тут успішно лікують артрити, неврози, алергії, серцево-судинні, шкірні та інші захворювання.

Курортно-пляжний туризм дуже популярний серед іноземних і внутрішніх туристів. Курорти розміщені переважно в трьох районах: практично вздовж усього узбережжя Середземного моря, на Червоному та Мертвому морях. На Середземноморському узбережжі від Ашкелона на півдні й по кордону з Ліваном на півночі простягається смуга курортних міст. Найвідоміші з них – Нагарія (курорт із чудовими піщаними пляжами, де можна зайнятися віндсерфінгом); Нетанія (із гарними пляжами, великим вибором розваг, комфортабельними готелями); Дор (розміщений північніше від Кесарії); Герцлія (із розкішними готелями та яхт-клубом). На південь від Тель-Авіва тягнуться пляжі Бат-Яма, піщані дюни Ашдода й приморське курортне містечко Ашкелон [2].

Ейлат – найбільший курорт на узбережжі Червоного моря, відомий як прекрасне місце відпочинку та туризму, особливо для тих, хто любить море й сонце. Крім прекрасних білих пляжів із коралового піску, туристів в Ейлаті приваблює унікальна морська фауна, насамперед різноманітні корали. До їх послуг – екскурсійні катери з прозорим дном, підводна обсерваторія, підводний човен. Можна зайнятися віндсерфінгом, вітрильним спортом, підводним плаванням, водними лижами. Ейлат славиться також відмінною морською риболовлею на тунця, барракуду, інших великих риб. Тут організують захоплюючі екскурсії й сафари на джипах і верблюдах пустелею Негев [3].

Спортивний туризм має велике значення для економіки країни. Ізраїль, у якому відбувається багато спортивних подій місцевого й міжнародного значення, приваблює спортсменів та вболівальників з усього світу. Найбільш популярні види спорту в країні – баскетбол, футбол, дзюдо, теніс, віндсерфінг. Найважливіші спортивні об'єкти Ізраїлю – Ейлат (славиться кораловими рифами для занять підводним плаванням); Кейсарія й Гааш (майданчики для гольфу); на Хермон приїжджають узимку покататися на гірських лижах; у тель-авівському районі Яд Еліягу проводять найважливіші баскетбольні матчі; у Рамата-Шароні обладнано чудові тенісні майданчики; на стадіоні в Рамат Гані проводять матчі за участі кращих футбольних команд світу, на морі відбуваються змагання яхтсменів і віндсерфінгістів; у пустелі Негев улаштовуються змагання з орієнтування на позашляховиках. Найважливіша спортивна подія в Ізраїлі для спортсменів-євреїв з усього світу – Маккабіада, що проводиться раз на чотири роки [5].

Сільський туризм Ізраїлю – галузь, яка швидко розвивається. Зараз у країні пропонується понад 8 тис. одиниць житла, крім того, ще близько 3 тис. кімнат у пансіонатах, кібуцах і мошавах, що розміщені в сільській місцевості. 75 % одиниць відпочинку розміщені на півночі Ізраїлю у зв'язку з природними перевагами цього району (прохолодний клімат, безліч водних джерел, багата рослинність). 15 % одиниць – на півдні країни. Сільський туризм став істотним компонентом економіки периферійних районів, частково поповнюючи зниження доходів від сільськогосподарської діяльності.

Ізраїль – одна з небагатьох країн світу, де швидкими темпами розвивається діловий туризм. Тут відбувається безліч великих виставок, які представляють національні й світові інформаційні та комп'ютерні технології, а також розробки у сфері оборони, медицини, сільського господарства тощо [14]. Приймаючи щорічно велику кількість бізнес-туристів, туристична індустрія Ізраїлю надає послуги світового класу.

Однак, незважаючи на позитивні сторони організації туризму, в Ізраїлі існує низка проблем суто політичного характеру. Зокрема, у зв'язку з постійною політичною напругою та підвищеними заходами безпеки, поліцейські активно практикують перевірки особистих речей громадян при вході в торговельні центри, організації, банки й у місцях скупчення людей. Туристам і паломникам потрібно чітко виконувати вимоги представників правоохоронних органів Ізраїлю, а також служб

безпеки в аеропортах, установах та інших громадських місцях країни. Обов'язковою вимогою владних структур є наявність при собі паспорта. Туристам рекомендується, за можливості, утримуватися від відвідання заходів із масовим скупченням людей [5].

Туристи, котрі побували в Ізраїлі, зауважують, що тут усе дорожче, ніж в інших сусідніх туристичних країнах: і готелі, і трансфери, і їжа, і екскурсії – загалом усе. Відпочивати в Ізраїлі – дороге задоволення. Звіт Світового економічного форуму про дорожнечу відпочинку в 141 країні світу поставив Ізраїль на 72-ге місце у світовому рейтингу. За вартістю номерів у готелях Ізраїль перебуває на 84-му місці, за якістю транспортної мережі – на 92-му, за частотою терористичних інцидентів (за збільшенням) – на 126-му, за рівнем цін на бензин – на 127-му.

На думку самих ізраїльтян, ціни в ізраїльських готелях дуже завищені. Так вважають 75 %, толерантні – 12 %, низькі – теж 12 %, 1 % назвали ціни їх жахливими. Дорожнеча змушує в майбутньому відмовитися від відпочинку в Ізраїлі й надати перевагу відпочинкові за кордоном – так заявили 72 % опитаних ізраїльтян. Це підтверджує той факт, що влітку 2015 р. відпочинок за кордоном обрало на 7 % більше ізраїльтян, ніж у 2014 р. [2]. Часто туристи скаржаться на невідповідність готелів Ізраїлю світовим стандартам. Це можна пояснити тим, що тут немає сертифікації готелів, а отже, відсутня і їх об'єктивна «зірковість». Тому ті «зірочки», які готелі привласнюють собі самостійно, інколи не відповідають світовим. Тому на перспективу в Ізраїлі потрібно здійснити сертифікацію всіх об'єктів розміщення туристів. Це допоможе з часом зняти питання про неспроможність ізраїльських готелів.

Розуміючи величезний потенціал туристичної галузі, уряд Ізраїлю розробляє й упроваджує зважену туристичну політику для все більшого залучення туристів у країну. Туристична політика й напрями розвитку туристичної сфери в країні визначаються Міністерством туризму. Основною метою Міністерства є приваблення зарубіжних гостей в країну. Для цього при Міністерстві створено Державну компанію з туризму, яка забезпечує маркетинг і рекламу, професійне навчання персоналу, контроль діяльності готелів тощо. Друге за важливістю завдання Міністерства – розвиток внутрішнього туризму, тобто заохочення ізраїльтян до відпочинку в межах країни. На сьогодні Міністерство та підконтрольні йому органи розробляють нові й підтримують уже функціонуючі програми щодо розвитку туризму в Ізраїлі. Державною туристичною агенцією Ізраїлю розроблено низку національних і регіональних програм популяризації відпочинку в країні. До програм національного рівня відносять «Тренер Ізраїлю», що спрямовується на підвищення конкурентоспроможності цих туристичних дестинацій на світовому туристичному ринку; «Морська», яка зосереджується на питаннях організації рекреації й туризму в районі Мертвого моря; Програма розвитку священних місць. Крім того, в Ізраїлі реалізовується низка програм регіонального рівня, спрямованих на економічний розвиток Єрусалиму, регіону Мертвого моря, розвиток гольф-туризму на територіях Ейлату, Тель-Авіву, Мертвого моря, Тверії, Хадеру, розвиток інфраструктури різних велотрас у районі міст Галілея й Негева [6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, останнім часом Ізраїль демонструє швидкі темпи розвитку туризму, про що свідчить зростання туристичних потоків і збільшення доходів від туризму. Найбільша кількість туристів приїжджає до Ізраїлю зі США, Росії, Франції, Німеччини, Великобританії, України та Італії. Більшість іноземних туристів – християни й іудеї. Тому найпопулярнішим видом туризму залишається релігійно-паломницький. В останні роки швидкими темпами в Ізраїлі розвиваються такі види туризму, як медичний, культурно-пізнавальний, курортно-пляжний, спортивний, сільський, діловий та ін. Цьому сприяє ефективна туристична політика, яка визначається Міністерством туризму Ізраїлю. Тому перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням й аналізом результатів упровадження національних і регіональних програм розвитку туризму в країні.

Джерела та література

1. Александрова А. Ю. Международный туризм : учебник / А. Ю. Александрова. – Москва : Аспект Пресс, 2002. – 470 с.
2. Відпочинок на узбережжі Ізраїлю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.israel.com.ua>
3. Глушко А. А. География туризма / А. А. Глушко, А. М. Сазыкин. – Владивосток : Изд-во Дальневосточного ун-та, 2002. – 270 с.
4. Горобець О. Земля і Небо. Ізраїль / О. Горобець // Міжнародний туризм. – 2012. – № 5. – С. 96–103.

5. Землянская Н. Израиль в кармане : путеводитель / Н. Землянская. – 3-е изд. – Санкт-Петербург : Welcome, 2013. – 252 с.
6. Кіптенко В. К. Туристична політика та програми розвитку туризму в Ізраїлі / В. К. Кіптенко, К. П. Кузьменко // Географія та туризм : наук. зб. / Ред кол. : Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – Київ : Альтерпрес, 2012. – Вип. 18. – С. 175–184.
7. Косолапов А. Б. Туристское страноведение. Европа и Азия / А. Б. Косолапов. – Москва : КНОРУС, 2005. – 400 с.
8. Куда ездят отдыхать сами Израильяне? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.israel-gid.org/5230/>
9. Лучшие клиники в Израиле [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vashaspina.ru/isr/diagnostika-i-lechenie-v-izraile/luchshie-kliniki-v-izraile/#ixzz414fVPJOF>
10. Мандрик І. П. Сучасні особливості розвитку іноземного туризму в Ізраїлі / І. П. Мандрик, Л. В. Поліщук // Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Луцьк, 15–16 груд. 2015 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 196–200.
11. Патійчук В. О. Особливості сучасного розвитку християнського паломницького туризму в Ізраїлі / В. О. Патійчук, А. В. Адожина // Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Луцьк, 9–10 жовт. 2014 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. – Луцьк, 2014. – С. 20–25.
12. Пономарев О. В 2015 году поток украинских туристов в Израиль вырос на 4 % / О. Пономарев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.golos.ua/suspilstvo/v_2015_godu_potok_ukrainskih_turistov_v_izrail_vyiros_na_4_1526
13. Сайт Министерства туризма Израиля [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.goisrael.ru/
14. Шамир Исраэль. Израиль. Страна сосны и оливы / Исраэль Шамир. – Санкт-Петербург : Амфора, 2010. – 550 с.

Мандрик Ирина. Туристическо-страноведческие аспекты развития туризма в Израиле. Рассмотрены особенности развития туризма в Израиле с позиций туристического страноведения. Показаны место и роль туризма в экономике Израиля. Проанализированы динамика и структура туристических потоков. Указаны страны, являющиеся основными поставщиками туристов в Израиль. Охарактеризованы основные виды туризма и самые важные туристические центры страны. Определены основные проблемы и перспективные направления развития туризма в Израиле. Указаны основные направления деятельности Министерства туризма Израиля. Названы основные национальные и региональные программы популяризации туризма в стране.

Ключевые слова: туризм, туристическое страноведение, туристический поток, виды туризма, туристический центр, Израиль.

Mandryk Iryna. Touristic Cross-cultural Aspects of Development of Tourism in Israel. The features of development of tourism are considered in Israel from positions of tourist country-specific studies. The place and role of tourism are shown in the economy of Israel. The dynamics and structure of tourist streams are analyzed. The countries that are the most suppliers of tourists to Israel are indicated. The basic types of tourism and major tourist centers of the country are described. The main problems and perspective directions of development of tourism are certain in Israel. Main activities of the Ministry of Tourism of Israel are indicated. The main national and regional programs on popularization of tourism in the country are mentioned.

Key words: tourism, tourist country-specific studies, tourist stream, types of tourism, tourist center, Israel.

Стаття надійшла до редколегії
07.11.2016 р.

УДК 338.48:379.85(450)

Віктор Патійчук

Італія як міжнародний центр православного релігійно-паломницького туризму

Головна мета статті – дослідження основних релігійно-паломницьких центрів Італії, які стали об'єктами поклоніння для православних християн, у тому числі й українців. У теоретичному плані в праці розкрито суть поняття точкових елементів релігійно-паломницького туризму – пунктів і центрів, а також указано на їхню

© Патійчук В., 2016